

Jaarverslag
schooljaar **18/19**

Inspanningen vanuit het Regionaal Bureau Leerplicht Utrecht NoordWest

De belangrijkste taak van de medewerkers van het Regionaal Bureau Leerplicht Utrecht NoordWest (RBL) is dat jongeren de kans krijgen zich optimaal te ontwikkelen. Het streven is dat zij zo zelfstandig en volwaardig mogelijk in onze samenleving meedoen. Voor de ene jongere is de uitdaging een startkwalificatie te behalen, voor de ander is dit het vinden van de juiste baan of een vorm van dagbesteding.

Voorwoord

Ieder kind telt mee. Dit betekent voor mij onder meer dat ieder kind een plek heeft op school en het beste uit zichzelf kan halen. Als dat gebeurt, dan komen talenten tot bloei.

Ook het afgelopen jaar hebben de inspanningen van het RBL en alle betrokken partijen hier aan bijgedragen. Kinderen en jongeren namen deel aan het onderwijs en behaalden een startkwalificatie. De werkwijze van het RBL is een snelle en daadkrachtige aanpak in signalering, melding en opvolging bij verzuim. Daarbij is het aansluiting zoeken bij de leefwereld van kinderen en jongeren van groot belang.

Uiteraard is er ook nog werk aan de winkel. De problematiek wordt complexer, het aanbod sluit niet altijd even goed aan op de vraag en partijen moeten hard werken aan het meer

sluitend en compleet maken van de aanpak en samenwerking. De gemeente heeft hiertoe een samenwerkingsagenda opgesteld. Ook zijn er diverse projecten en pilots gestart en zijn nieuwe verbindingen gelegd.

Ik heb er vertrouwen in dat we hierdoor samen met alle partners nog meer resultaten bereiken. Zodat ieder kind en iedere jongere mee kan doen. Want iedereen verdient een goede start.

George Becht,
Wethouder Onderwijs, gemeente Woerden

“Werkwijze van het RBL is een snelle en daadkrachtige aanpak in signalering, melding en opvolging bij verzuim.”

Door het bieden van kansen door scholen, werkgevers en gemeenten met ondersteuning van ouders en professionals krijgt iedere jongere hiertoe de mogelijkheid. Het volgen van onderwijs vergroot deze mogelijkheid. Medewerkers van het RBL zetten zich in om voortijdig schoolverlaten te voorkomen, of de jongere bij schoolverlaten zo snel mogelijk terug te geleiden naar school of een ander passend traject (o.a. werk, dagbesteding).

Met de meeste jeugdigen in onze regio gaat het gelukkig goed. Voor de groep die op weg naar volwassenheid te maken heeft met problemen die leiden tot schoolverzuim en soms tot schooluitval staat het RBL klaar. De leerplichtconsulenten en het RMC-team van het RBL zijn er om samen met deze jeugdigen en hun omgeving naar een oplossing te zoeken. In hun werk ligt de nadruk

op preventie, zorg en samenwerking. Handhaving wordt toegepast indien ouders of jongeren weigeren om zich in te zetten voor een passende oplossing of zich niet aan de gemaakte afspraken houden.

Het RBL voert de leerplicht- en RMC-taken uit voor de gemeenten De Ronde Venen, Stichtse Vecht, Woerden, Montfoort en Oudewater. Het werkveld bestrijkt alle jongeren tussen 5 en 18 en hun ouder(s) of verzorger(s) en alle jongvolwassenen tussen 18 en 23 jaar. Daarnaast werken we veel en intensief samen met alle scholen waar leerlingen in onze regio naartoe gaan, binnen en buiten onze gemeenten. De netwerkpartners zijn onder andere Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs, lokale jeugd- en wijkteams en de jeugdartsen van de GGD.

Dag van de Leerplicht 21 maart 2019

Ook het RBL-team nam dit jaar weer deel aan de landelijke dag van de leerplicht. In al onze vijf gemeenten bezochten wethouders onderwijs de hoogste groepen van een aantal basisscholen. Met iedere klas werd met behulp van een aantal stellingen aandacht besteed aan het recht op onderwijs en wat dat voor kinderen en scholen betekent.

De ervaring leert inmiddels dat het initiatief gewaardeerd wordt door zowel de scholen als de leerlingen. Het serieuze onderwerp 'geregeld schoolbezoek' wordt op een interactieve manier door de wethouder en leerplichtconsulent onder de aandacht gebracht. De aankomende leerlingen van het middelbaar onderwijs zijn zeker vatbaar voor de boodschap. Tegelijkertijd is er genoeg ruimte voor discussie voor de vragen die voorbij komen. De wat meer inhoudelijke vragen worden afgewisseld met vragen waarbij er meer ruimte is om met een lach in discussie te gaan. Gezien het succesvolle concept is het waarschijnlijk dat het RBL deze dag op een dergelijke manier blijft invullen.

Naar een nieuw registratie systeem

In het voorjaar van 2019 is gestart met de aanbesteding voor een nieuw leerplichtregistratie systeem voor het RBL. De planning is dat we dit systeem begin 2020 gaan gebruiken. In het oude systeem waren veel handelingen nodig om leerplicht en RMC-informatie op te slaan. Dit systeem voldeed niet meer aan de eisen van deze tijd.

Uiteindelijk hebben we gekozen voor het systeem CAREL van leverancier Eljakim. CAREL is gebouwd rondom jongerendossiers, want jongeren staan centraal in het werk van de RBL-medewerkers. Goede en betrouwbare registratie is voor medewerkers van het RBL essentieel. Daarnaast biedt dit systeem meer mogelijkheden voor opleveren van management informatie en monitoring van jongeren.

Thuiszitten ► weer naar schoolgaan

De samenwerkingsverbanden Passend onderwijs (PO) en VO regio Utrecht West (RUW) werken samen met de verschillende gemeenten en met het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) om het aantal thuiszitters in Utrecht-West zo laag mogelijk te houden. In 2017 hebben verschillende partijen in Utrecht-West een aanpak beschreven waarmee ze zich verbinden aan de landelijke ambitie om in 2020 geen enkel kind langer dan 3 maanden te laten thuiszitten zonder een passend aanbod van onderwijs en/of zorg.

In het basisonderwijs zien we relatief weinig thuiszitters, maar de leerlingen die wel thuiszitten bevinden zich vaak in een complexe situatie. Door de regionale aanpak is duidelijk hoe en wanneer de verschillende partijen moeten handelen wanneer een casus vastloopt. Die samenwerking loopt goed, in de lastige trajecten weet men elkaar goed te vinden. In cijfers bedroeg dit in onze regio in 2018/19 zo'n 10 thuiszitters, waarvan er 7 weer een passende plek in het onderwijs hadden gevonden.

In het voortgezet onderwijs zijn er zo'n 70 thuiszitters op jaarbasis, verspreid over het hele schooljaar. Dit komt omdat de problematiek groeit naarmate jongeren ouder worden. In het ondersteuningsplan 2018 – 2022 van RUW is daarom ook beschreven wat zij doen om thuiszitten te voorkomen en/of verminderen. Concreet betekent dit bijvoorbeeld dat een medewerker van RUW in nauw contact staat met alle

VO-scholen over alle thuiszittende leerlingen. Het is van belang dat partijen weten wie er thuiszit, om vervolgens met de juiste partner te kunnen schakelen. Thuiszitters in het VO kunnen ook (tijdelijk) opgevangen worden op de Woerdense BovenSchoolseZorgvoorziening (BOZ). Deze voorziening is er voor jongeren van 12 – 18 jaar uit het reguliere voortgezet onderwijs (VMBO, HAVO, VWO) in onze regio die tijdelijk niet meer op hun eigen school onderwijs kunnen volgen of langdurig thuiszitten. Bij deze jongeren is sprake van meervoudige problemen zoals gedragsproblemen, psychosociale problemen en/of complexe gezinsproblematiek.

Investeren in ouders

Er zijn veel verschillende redenen waarom een kind een thuiszitter wordt. Uit de casuïstiek komt naar voren dat dit bijvoorbeeld leerlingen met sociaal-emotionele problematiek zijn, zoals een angststoornis, pestgedrag, een problematische thuissituatie, depressie of overprikkeling. Er is intensieve begeleiding nodig om het kind weer naar school te krijgen of naar een andere passende plek. Dan is het belangrijk dat alle partijen hun verantwoordelijkheid nemen en snel schakelen. Soms gebeurt het dat de gevonden onderwijssetting de meest passende plek is op basis van het dossier, maar delen ouders een andere mening. Met name bij verwijzingen naar het speciaal onderwijs. Dit is voor sommige ouders een label welke ze niet willen hebben voor hun kind, al is de plek nog zo passend. Daarom is het belangrijk om ook te investeren in ouders; om hen mee te nemen in de keuzes die worden gemaakt en om samen op bezoek te gaan naar de potentiële nieuwe school.

Eerder betrokken, meer betekenen

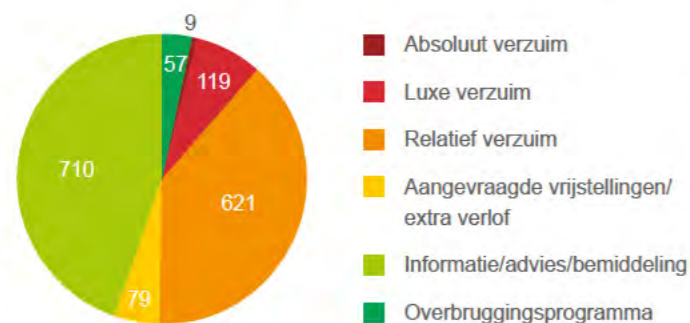
Het aantal geslaagde praktijkvoorbeelden groeit, omdat het RBL de afgelopen jaren al vóór de formele melding betrokken wordt als een kind een thuiszitter dreigt te worden. Voorheen kwam complexere casuïstiek aan het einde van het schooljaar bovendien. Nu trekken scholen gelukkig een stuk eerder aan de bel. Medewerkers van het RBL gaan dan in gesprek en hebben een adviserende rol. In die zin trekken het RBL en de samenwerkingsverbanden gelijk op. Bij zieke leerlingen wordt de jeugdarts van de GGD ingeschakeld voor onderzoek naar de ziekte zelf en mogelijkheden voor terugkeer naar school. De kans dat een leerling op school blijft, wordt op deze manier groter.

Leerplicht: kerntaken en -cijfers

We presenteren in dit deel de leerplichtdossiers die bij het RBL in schooljaar 2018/19 zijn binnengekomen en behandeld door de leerplichtconsulenten.

Leerplichtcasussen schooljaar 2018/19 (aantal)

In het schooljaar 2018/19 woonden er 29.181 leerplichtigen in de vijf gemeenten van het RBL. Dit zijn alle leerlingen van 5 tot en met 17 jaar.

De leerplichtconsulenten hebben in het schooljaar 2018/19 gezamenlijk 1.595 casussen behandeld. Door de RBL-administratie zijn in totaal ruim 443 leerplichtdossiers afgehandeld zonder tussenkomst van een leerplichtconsulent. Hieronder vallen ook bijvoorbeeld de controles op absoluut verzuim en luxe verzuim. In schooljaar 2017/18 waren dit respectievelijk 1.605 en 480 dossiers.

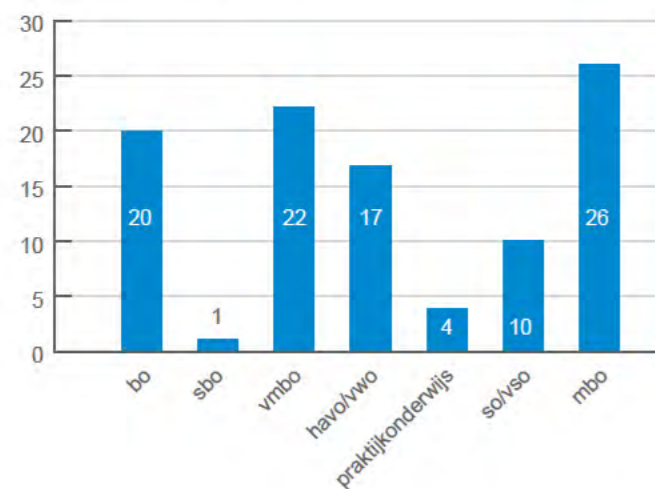
Absoluut verzuim

Wanneer een leerplichtige jongere niet staat ingeschreven bij een school dan noemen we dit absoluut verzuim. Leerplichtconsulenten hebben in 2018/19 9 maal onderzoek verricht naar vermoedelijk absoluut verzuim. Na onderzoek bleek dat alle jongeren op een school stonden ingeschreven. Er was dus geen bekend absoluut verzuim in schooljaar 2018/19.

Relatief verzuim

De leerplichtige jongere staat op een school ingeschreven, maar is zonder geldige reden afwezig en/of komt te laat. Verzuimt een leerling in vier weken tijd 16 les- en/of praktijkuren, dan is de school verplicht dit te melden bij de leerplichtconsulent. In schooljaar 2018/19 zijn 621 meldingen in behandeling genomen en afgehandeld.

Dossiers per onderwijssoort schooljaar 2018/19 (percentages)

Overbruggingsprogramma

Wanneer een kwalificatieplichtige jongere (16 of 17 jaar) op het MBO een verkeerde opleidingskeuze heeft gemaakt begint de zoektocht naar een alternatief. Een nieuwe start bij een andere opleiding blijkt dan niet altijd haalbaar op korte termijn. Er volgen trajecten op school zoals een heroriëntatietraject, of begeleidings-/oriëntatietraject. Soms is er ook sprake van verzuim en dan wordt de leerplichtconsulent betrokken.

In de RMC-regio Utrecht is in schooljaar 2018/19, samen met de MBO-instellingen, een werkwijze ontwikkeld voor jongeren woonachtig in de regio: het overbruggingsprogramma waarbij de leerplichtconsulent meedenkt bij het opstellen ervan. Doorgaans bestaat dit programma deels uit onderwijs volgen en deels stage of werk. Het leveren van maatwerk staat voorop!

Om hiervoor in aanmerking te komen zijn een aantal voorwaarden opgesteld, waaronder:

- De jongere is kwalificatieplichtig (16 of 17 jaar oud).
- Er is sprake van een schoolinschrijving tot aan de start bij een nieuwe opleiding.
- De jongere blijft het reguliere lesprogramma c.q. traject volgen totdat er een akkoord is van de leerplichtconsulent.
- Ongeoorloofd schoolverzuim wordt gemeld via het DUO-verzuimloket volgens de regionale afspraken (16 uur ongeoorloofd verzuim in 4 lesweken).

In schooljaar 2018/19 is 57 keer gebruik gemaakt van een dergelijk programma.

Luxe verzuim

De leerplichtige jongere neemt verlof buiten de schoolvakantie zonder toestemming van de schooldirecteur of de leerplichtconsulent. In 119 gevallen was er sprake van geconstateerd luxe verzuim. Ruim 80 procent van deze meldingen komt uit het basisonderwijs.

Bemiddeling en advies

Leerplichtconsulenten worden regelmatig door scholen en ouders benaderd voor het bemiddelen of adviseren in verschillende situaties. Het werk bestaat naast, wettelijke handhavingstaken, voor een groot deel uit deze preventieve taken (dus voordat schoolverzuim begint).

Leerplichtconsulenten bemiddelen of adviseren bijvoorbeeld tussen school en leerling/ouders bij een conflict, het zoeken naar een passende school of bij het informeren van scholen omtrent extra verlof of luxe verzuim.

Onder preventie valt dus al het contact met leerplichtconsulenten zonder dat er sprake is van gemeld schoolverzuim door scholen. In schooljaar 2018/19 hebben de leerplichtconsulenten 710 dossiers behandeld.

Vrijstellingen en extra verlof

Leerplichtige- en kwalificatieplichtige leerlingen horen elke schooldag aanwezig te zijn op school. Er is binnen de leerplichtwet een aantal vormen van vrijstellingen hierop mogelijk:

- vervangend schooltraject, ander onderwijs (Art. 15)
- extra verlof wegens gewichtige omstandigheden (Art. 11g)
- psychische of lichamelijke beperkingen of ongeschiktheid (Art. 5a)
- bezwaar tegen de richting van het onderwijs (Art. 5b)
- volgen van onderwijs in het buitenland (Art. 5c)

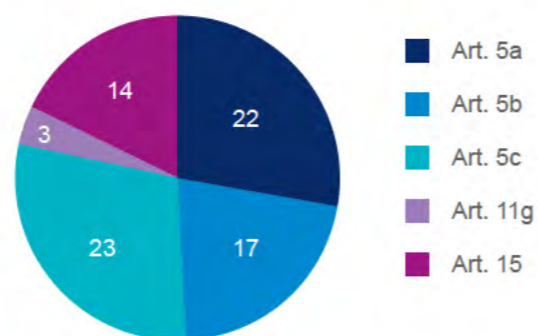

Casus bemiddeling

Een leerling met hoogbegaafdheid blijkt het zeer lastig te vinden om uitgedaagd te blijven op de huidige basisschool. Mede hierdoor wordt het gedrag zowel thuis als op school lastiger te hanteren. Ouders zouden graag zien dat school extra inspanningen levert om tegemoet te komen aan hetgeen de leerling nodig heeft. Dit blijkt voor school een onhaalbare eis. Aangezien ouders waarnemen dat het kind gedragsmatig achteruit gaat, hebben zij besloten om het kind ziek te melden en zelf het dagelijkse programma te verzorgen. Zowel de school als de jeugdarts zijn van mening dat het niet bezoeken van de school een negatieve invloed zal hebben op het kind.

Een impasse dreigt. De leerplichtconsulent organiseert een groot overleg met de betrokken personen vanuit school, jeugdhulp van de gemeente en de jeugdarts. Uit dit intensieve overleg komt een compromis van gedeeltelijke schoolgang. Ondertussen wordt gekeken naar een structurelere oplossing en passende school die in staat is om intensiever te begeleiden met extra hulp voor ouders om thuis te ondersteunen.

Aantal toegekende vrijstellingen en verlofaanvragen schooljaar 2018/19

AVG en registratie van ziekteverzuim, schorsingen en thuiszitten

Per 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht. De AVG is een Europese regelgeving en vervangt de Wet bescherming persoonsgegevens (WBP). De AVG brengt voor gemeenten meer verplichtingen met zich mee bij het werken met persoonsgegevens.

Vanuit de AVG is het niet meer toegestaan dat RBL registreert over gegevens als ziekte, schorsingen en thuiszitten. In de vernieuwde ambtsinstructie is echter wel opgenomen dat leerplichtconsulenten een adviesfunctie hebben voor scholen wanneer dergelijke casuïstiek zich voordoet met als doel om schooluitval en thuiszitten te voorkomen.

Ziekteverzuim is geoorloofd als een leerling om medische redenen niet naar school kan gaan. Vaak ziek zijn vormt echter een risico voor de schoolloopbaan en kan duiden op andere problemen. De school blijft verantwoordelijk voor het bieden van onderwijs, ook aan de

zieke leerling. Van ouders wordt een actieve houding verwacht om de oorzaak van de ziekte te achterhalen en om de juiste hulp in te zetten, in samenwerking met de jeugdarts van de GGD. De school stelt met ouders en leerling een plan op met gerichte doelen en een tijdslijn waarin de opbouw van het aantal uren schoolgang centraal staat. De school bewaakt dit programma en meldt bij leerplicht, in overleg met de jeugdarts, indien de leerling zich hier niet aan houdt.

Hoe was het een jaar eerder?

Qua leerplichtcijfers komt schooljaar 2018/19 sterk overeen met een jaar eerder, 2017/18. Dat jaar waren er in totaal 1.605 casussen door leerplichtconsulenten behandeld, nu 1.595. In de verdeling naar soort dossier zijn kleine verschillen te zien. Casuïstiek rondom luxe-verzuim (119 versus 99) is gestegen. Het aantal (verschillende) toegekende vrijstellingen is gedaald (79 versus 91). Relatief schoolverzuim is nagenoeg gelijk gebleven (621 versus 606), evenals dossiers rondom bemiddeling & advies (710 versus 708).

Regionale Meld- en Coördinatiefunctie: kerntaken en -cijfers

Jongeren tussen 18 en 23 jaar zonder startkwalificatie en zonder schoolinschrijving zijn voortijdig schoolverlaters. Een startkwalificatie is een havo- of vwo-diploma of mbo-diploma niveau 2 of hoger.

Met een startkwalificatie heeft een jongere een grotere kans op het vinden en behouden van werk op de arbeidsmarkt. Het RMC-team volgt alle voortijdig schoolverlaters en begeleidt hen tot ze 23 jaar zijn, zodat ze indien mogelijk, alsnog hun startkwalificatie kunnen behalen. Dit is het werk van de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC).

Een jongere die voortijdig van school gaat, wordt benaderd door het RMC-team van het RBL. Zij bekijken samen met de jongere wat de mogelijkheden zijn op het gebied van opleidingen of werk. Ook als er op persoonlijk vlak problemen zijn kan de medewerker ondersteunen, bijvoorbeeld met een doorverwijzing naar de hulpverlening.

Nieuwe voortijdig schoolverlaters

Dit zijn jongeren die zonder startkwalificatie gedurende het schooljaar zijn uitgeschreven bij een opleiding. In schooljaar 2017/18 is het percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) die wonen in onze subregio Utrecht Noordwest vanuit het MBO 4,5 procent. Landelijk en in de gehele RMC regio Utrecht ligt dit hoger: respectievelijk 5,0 en 5,7 procent¹.

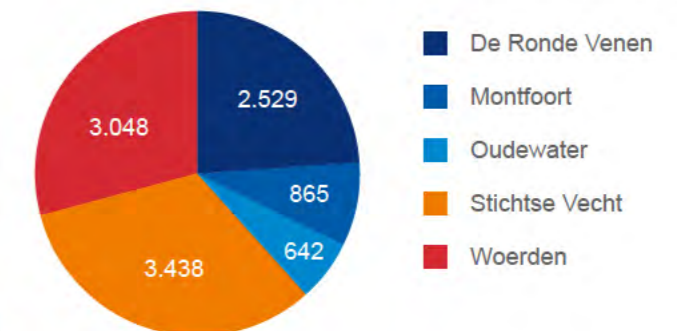
Een jaar eerder (2016/17) lag het percentage ongeveer gelijk met 2017/18, namelijk 4,6 procent in onze subregio en landelijk (4,6 procent).

Ten opzichte van schooljaar 2016/17 is het percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters vanuit het MBO gedaald in Woerden (van 4,8 naar 3,2 procent) en De Ronde Venen (van 4,2 naar 3,6 procent). De percentages zijn gestegen in Oudewater (van 3,3 naar 3,9 procent), Montfoort (van 2,3 naar 3,8 procent) en Stichtse Vecht (van 5,6 naar 6,8 procent).

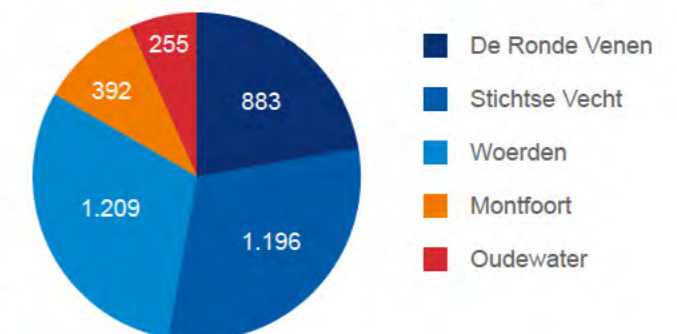
Een goede en betrouwbare verklaring voor toe- of afnames van nieuwe voortijdig schoolverlaters is moeilijk te geven². In algemene zin stijgt het aantal voortijdig schoolverlaters bij een aantrekkende arbeidsmarkt: Jongeren stoppen eerder met hun opleiding om geld te kunnen gaan verdienen. In tijden van een krappe arbeidsmarkt zien we vaker dat er sprake is van groenpluk: werkgevers nemen MBO-jongeren in dienst voordat zij hun diploma hebben behaald. Dat gebeurt vooral in de sectoren waar die krapte het sterkst is. Op dit moment is dat bijvoorbeeld in de horeca. Wanneer het economisch slechter gaat blijven jongeren langer op school. Er is dan immers te weinig (passend) werk.

Niet alleen de aantrekkende arbeidsmarkt heeft invloed op voortijdig schoolverlaten. Uit onderzoek blijkt dat meer dan de helft van de uitgevallen studenten uitvalt door school gerelateerde problemen. Ze noemen vaak als reden dat de opleiding inhoudelijk toch niet was wat ze ervan verwachtten, of dat de opleiding slecht georganiseerd was. Ongeveer een derde van de uitvallers noemde (geestelijke) gezondheidsproblemen of andere persoonlijke problemen als belangrijkste aanleiding.

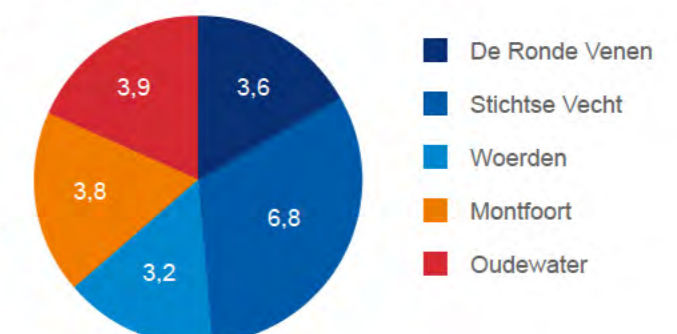
Aantal 18 – 22 jarigen per gemeente op 1 januari 2019 (totaal: 10.522)

Aantal MBO-deelnemers per gemeente schooljaar 2017/18

Percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters MBO per gemeente schooljaar 2017/18

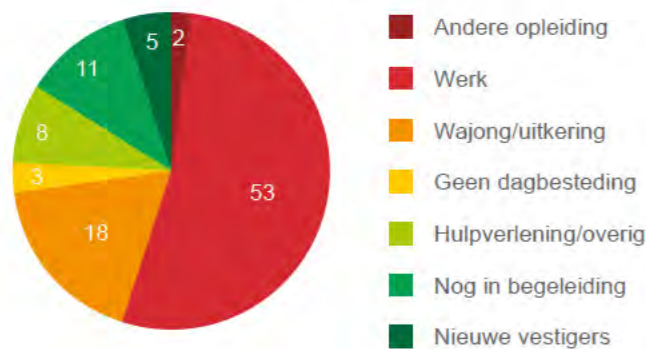
¹ Bron: RMC factsheet VSV schooljaar 2017/18 (DUO). In maart 2020 worden de (voorlopige) cijfers van schooljaar 2018/19 bekendgemaakt door DUO.

² Bron: Kamerbrief min. OCW (22 februari 2019). Blijvende aandacht voor voortijdig schoolverlaten.

Dossiers voortijdig schoolverlaten naar resultaat schooljaar 2018/19 (percentages)

Alle voortijdig schoolverlaters in beeld

In schooljaar 2018/19 zijn in totaal 958 dossiers voortijdig schoolverlaten in behandeling genomen. Dit betreft zowel bestaande/oude dossiers als nieuwe dossiers. Zolang een jongere nog geen 23 jaar is, en geen dagbesteding heeft (onderwijs, werk of hulpverlening of combinaties) wordt jaarlijks deze situatie gecontroleerd. Eerst door de administratie, namelijk onderzoek naar schoolinschrijving, inkomen/werk. Als hieruit blijkt dat de jongere 'op de bank zit' zonder dagbesteding, dan vindt overdracht plaats aan het RMC-team en wordt een begeleidingstraject aangeboden. In de bovenstaande figuur staat de meest recente situatie van deze 958 jongeren.

Vergeleken met 2017/18 zijn meer jongeren aan het werk (53 versus 45 procent) en hebben minder jongeren een (Wajong)uitkering (18 versus 32 procent). De overige percentages zijn vergelijkbaar met een jaar eerder.

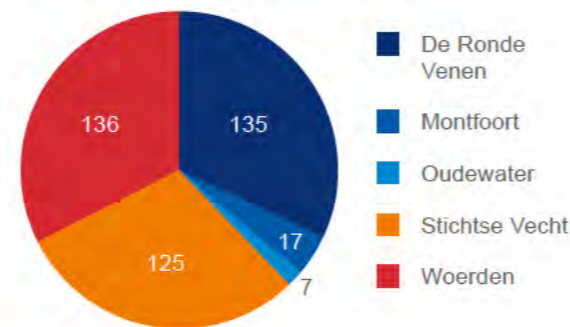
Verzuimaanpak 18+

Schoolverzuim binnen het MBO wordt bij het digitale verzuimloket van DUO gemeld. De landelijke afspraak is dat al het verzuim (18- en 18+) op dezelfde wijze wordt behandeld. Zodra een leerling 16 uur in 4 weken verzuimt, wordt dit door school aan DUO gemeld en vervolgens aan de woongemeente. Daardoor is snel contact mogelijk en kan sneller preventieve actie worden ondernomen.

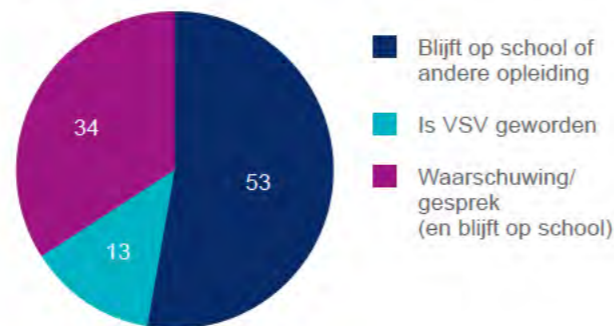
Op een deel van de meldingen wordt geen interventie door het RMC-team ingezet, omdat de verzuimbegeleiding van de jongere in principe vanuit de school plaatsvindt. Als het niet lukt om het verzuim te stoppen, als er een zorgelijke (thuis)situatie is, of als uitval dreigt, is er contact tussen jongere, school en RMC-team.

Het belangrijkste doel van deze acties is om de kans op uitval te verkleinen. Doel is dus preventie, door dreigend voortijdig schoolverlaten snel in beeld te hebben en te voorkomen. De kans dat een jongereweer naar school gaat is immers het grootst als hij pas kort is gestopt en nog 'vers' in beeld is.

Aantal behandelde verzuimdossiers 18+ per gemeente schooljaar 2018/19

Resultaat verzuimdossiers 18+ schooljaar 2018/19 (percentages)

In schooljaar 2018/19 behandelde het RMC-team 420 verzuim 18+ dossiers. Het aantal administratief afgehandelde verzuimmeldingen 18+ bedroeg 908. Een jaar eerder (2017/18) waren deze aantallen respectievelijk 311 en 810.

Vergeleken met 2017/18 is een even groot deel van de jongeren die verzuimden voortijdig schoolverlater geworden (13 versus 14 procent).

SchoolWerkt: de agenda 2017 – 2020 en de monitor

De SchoolWerkt-agenda is een samenwerking tussen voortgezet en middelbaar onderwijs en gemeenten in de regio Utrecht. Deze agenda geeft invulling aan de gezamenlijke ambitie om zoveel mogelijk jongeren kansrijk deel te laten nemen aan de samenleving. Met deze aanpak is de RMC-regio Utrecht beter in staat om jongeren voor te bereiden op de toekomst.

Alle partners in het veld (onderwijs, gemeenten, werkgevers) voelen zich verantwoordelijk voor de schoolloopbaan en de aansluiting op de arbeidsmarkt van jongeren. Extra aandacht is er voor kwetsbare jongeren in het onderwijs en voor jongeren die al langere tijd de school zonder startkwalificatie hebben verlaten.

De partners in de SchoolWerkt-agenda hebben besloten om onderzoek te laten doen in de vorm van een monitor: De SchoolWerkt-monitor, uitgevoerd door onderzoeksbureau KBA uit Nijmegen. In de monitor worden alle jongeren tussen 16 en 23 en woonachtig in de RMC regio Utrecht gevolgd in hun schoolloopbaan. De situatie van de jongere staat op een aantal peilmomenten hierin centraal. Deze zijn op de leeftijd van:

- 16 jaar: leerplicht en voor veel jongeren overgang van VMBO naar MBO
- 18 jaar: einde kwalificatieplicht, HAVO/VWO-diploma en overgang vervolgonderwijs
- 20 jaar: vervolgonderwijs en werk
- 22 jaar: einde voortijdig schoolverlaten en werk/studie

De monitor biedt een aantal uitsplitsingen per gemeente die we voor de subregio Utrecht Noordwest kunnen presenteren. Deze zijn niet te onttrekken vanuit DUO of de eigen leerplichtregistratie.

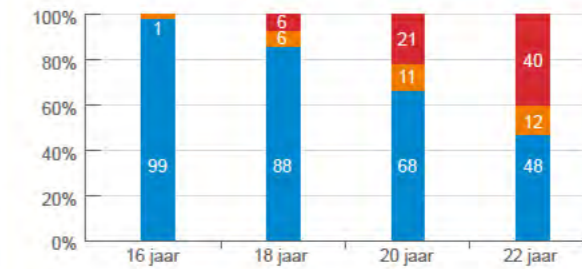
In de volgende figuren staat per gemeente de onderwijspositie van de jongeren die op 1 oktober 2018 16, 18, 20 en 22 jaar waren.

In de figuren is te zien dat de verschillen tussen gemeenten klein zijn. Vrijwel iedere 16-jarige zit op school, en zo'n 90 procent van de 18-jarigen. Op 22-jarige leeftijd volgt grofweg iets minder dan de helft van de jongeren nog een opleiding (inclusief HBO en WO). Oudewater scoort hier wat lager dan de andere vier gemeenten (37 procent). Daarentegen hebben jongeren in Oudewater die niet meer op school zitten, wel vaker een startkwalificatie dan in andere gemeenten (55 procent).

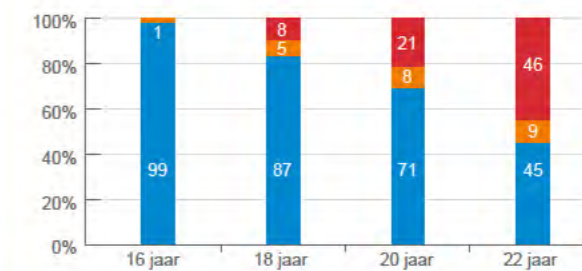
³ SK = startkwalificatie.

Onderwijssituatie per gemeente per leeftijdsjaar op 1 oktober 2018³

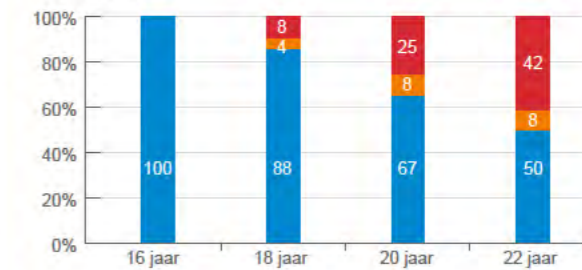
Stichtse Vecht

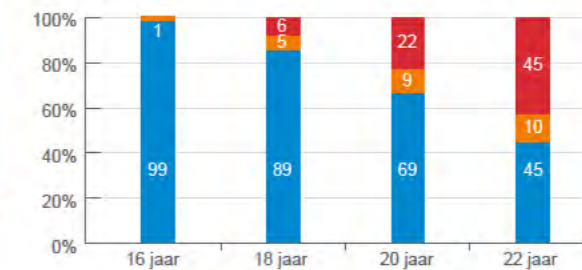
De Ronde Venen

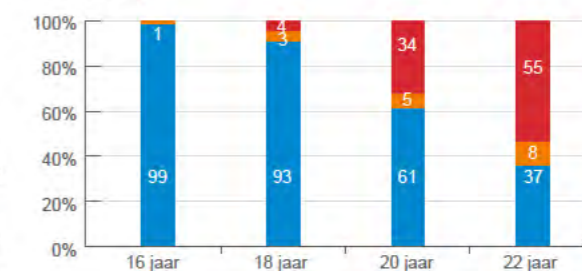
Montfoort

Woerden

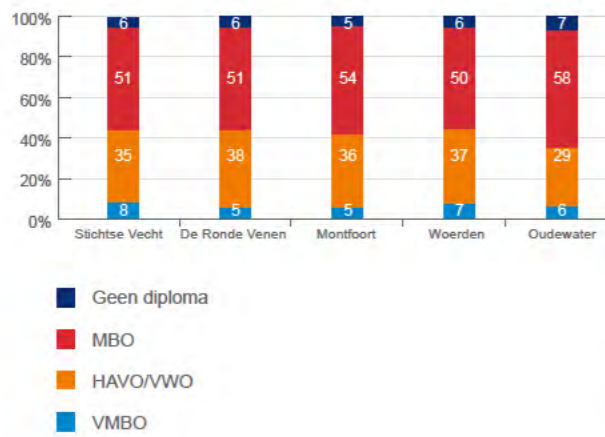

Oudewater

Laatst behaalde diploma op 22-jarige leeftijd per gemeente

Laatst behaalde diploma

Een voortgezet onderwijsdiploma biedt de kans om verder te studeren op het MBO, HBO of WO en vergroot zo uiteindelijk de kans op betaalde arbeid. In de figuur hiernaast staan per gemeente de laatst behaalde diploma's op 22-jarige leeftijd. Weergegeven is het laatste niveau waarop de jongeren op 1 oktober 2018 gediplomeerd zijn. Behaalde diploma's in het hoger onderwijs (HBO/WO) zijn niet bekend, van deze jongeren kan alleen het behaalde diploma in het VO of MBO worden getoond.

Ook hier geldt dat de verschillen klein zijn tussen de RBL-gemeenten. Oudewater heeft relatief minder jongeren met een HAVO of VWO diploma, en meer met een MBO-diploma (op niveau 2,3 of 4).

Toelichtingsrecht en bindend studieadvies MBO

Toelichtingsrecht MBO

Vanaf schooljaar 2018/19 geldt het toelichtingsrecht voor het MBO (wet 'Vroegtijdige aanmelddatum en toelichtingsrecht tot het mbo' (VATmbo)). De nieuwe wet introduceert een aantal maatregelen, waaronder de aanmelddatum voor 1 april, voorschriften voor procedures en informatievoorziening, het toelichtingsrecht voor aankomende studenten, voorwaarden waaronder dat toelichtingsrecht geldt en het verplichte bindend studieadvies in het eerste jaar van de opleiding.

De wet richt zich op de overgang van voortgezet onderwijs naar middelbaar beroepsonderwijs. Deze overgang wordt al lang als een risicomoment in de schoolloopbaan van jongeren aangemerkt. In het verleden zijn verschillende maatregelen getroffen om de aansluiting te verbeteren en de overgang te versoepelen, waaronder bijvoorbeeld de invoering van de kwalificatieplicht en -begeleiding (LOB). De wet VATmbo past in deze lijn en richt zich op twee oorzaken van problemen rondom de overstap, namelijk:

- ✓ een niet goed overwogen studiekeuze;
- ✓ onduidelijkheid in de toelating (beleid/procedure) door mbo-instellingen.

Verbetering van de studiekeuze en het aanmeldproces vermindert uitval en opleidingswitches in het eerste opleidingsjaar is de gedachte. Het toelichtingsrecht moet ervoor zorgen dat, wanneer aan de voorwaarden is voldaan, de student recht heeft op toelating tot de opleiding van zijn of haar keuze.

Bindend studieadvies

Het bindend studieadvies (BSA) is een nieuwe verplichting in de hierboven genoemde wet, behalve voor de entree opleidingen waarvoor de verplichting al gold. In principe is het BSA een stap in het begeleidingsproces van de student, waarin – bij geconstateerde problemen in de studievoortgang – wordt gekeken hoe het de student vergaat en op welke punten nadere afspraken en/of ondersteuning nodig is. Iedere student die wordt ingeschreven in een MBO-opleiding, krijgt in het eerste jaar een BSA. Dit advies wordt bij voorkeur gegeven aan de hand van een studievoortgangsgesprek, dat uitmondt in een BSA. Een bindend studieadvies heeft betrekking op de studievoortgang van de student en kan positief of negatief zijn. Bij een positief BSA kan de student zijn opleiding gewoon vervolgen. Bij een negatief BSA, kan de onderwijsovereenkomst worden ontbonden. De student krijgt voor een negatief advies altijd een 'waarschuwing' en er volgt een verbeterplan. Bij onvoldoende verbetering is het negatieve advies definitief en moet de student met de opleiding stoppen. De school heeft daarna de plicht om gedurende ten minste 8 weken de student te begeleiden naar een andere opleiding, binnen de eigen school of elders (zorgplicht).

De MBO-school is overigens wettelijk niet verplicht om het RBL op de hoogte te brengen wanneer een student moet stoppen met de opleiding. Dit is, vanuit het oogpunt van voorkomen voortijdig schoolverlaten, een ongewenste situatie. In de regio Utrecht gaan MBO's en gemeenten dan ook gezamenlijk optrekken over welke acties nodig zijn om te zorgen dat de student in beeld blijft en op welke plek hij/zij terecht komt.

Ontwikkelingen in de regio

Lokale samenwerking in de gemeenten Woerden, Montfoort en Oudewater:

"We nemen de vrijheid om breed te kijken naar wat nodig is voor jongeren" – beleidsadviseur Woerden, Montfoort, Oudewater

Als gemeenten willen we dat jongeren zich gehoord voelen en zoeken, indien nodig, de grenzen van de wet op om hen de hulp en ondersteuning te bieden die passend is. Op deze manier ontstaan nieuwe gebaande paden. Door hoe het (lokale) netwerk en beleid

is opgebouwd, kijken we niet alleen meer naar het onderwijs of het behalen van een startkwalificatie, maar breed naar wat jongeren nodig hebben om een zelfstandige plek in de samenleving te vinden. Er wordt een verbinding gelegd tussen zorg, onderwijs en arbeid en wat op dat moment passend is. Zo wordt de ontwikkeling van de jongeren in de gaten gehouden. Op deze manier wordt het beste uit iedere jongere gehaald met de talenten die hij of zij heeft.

"We nemen de vrijheid om breed te kijken naar wat nodig is voor jongeren."

"De lijnen zijn nu zo direct en kort" – opleidingsadviseur RMC Utrecht Noordwest
Jan kwam in beeld bij RMC omdat hij 18 is geworden. Hij heeft op het voortgezet speciaal onderwijs een VMBO-T diploma gehaald. De opleidingsadviseur belde met moeder en hoorde dat er sprake was van verschillende problemen. Daarna heeft de opleidingsadviseur contact opgenomen met de consultant van Ferm Werk⁴ die vervolgens contact opnam met moeder en op huisbezoek is gegaan (met toestemming van Jan). Om een goed beeld te krijgen van zijn kwaliteiten en talenten heeft de opleidingsadviseur RMC een aantal testen afgenomen. De resultaten zijn met Jan besproken, ook zijn moeder en de Ferm Werk consultant waren daarbij aanwezig. Jan herkende zichzelf goed in de test en moeder was ontroerd en blij verrast, omdat ze het idee had dat 'eindelijk' werd gezien wat ze al jaren zegt.

Omdat Jan autistisch is, heeft de opleidingsadviseur ook overlegd met het sociaal team van de gemeente; daar was deskundigheid op het gebied van autisme aanwezig. Jan wordt nu verder begeleid door Ferm Werk, zowel naar dagbesteding/werk, als naar begeleid wonen.

Jongerenloket Stichtse Vecht

Het Jongerenloket is op 1 september 2019 van start gegaan in Stichtse Vecht. Hiermee heeft de gemeente nu één centrale (telefonische) toegang voor jongeren van 16 tot 27 jaar. Het RBL is gevraagd om ook een bijdrage te leveren in de vorm van een RMC-medewerker in het loket.

Zo werkt het

Jongeren kunnen dagelijks bij het Jongerenloket terecht, met bijvoorbeeld vragen over school, werk of inkomen. Snel helder krijgen hoe het Jongerenloket de jongere het beste kan helpen is het doel van het eerste telefoongesprek. Daarna volgt een afspraak met de jongere en een expert op het gebied van de hulpvraag. Ook Schuldhulpverlening, Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) en het Sociaal Wijkteam kunnen dus aansluiten. Als jongeren het fijn vinden, kunnen zij een vertrouwd persoon meenemen.

Na het persoonlijke gesprek maakt de jongere samen met het Jongerenloket een concreet plan van aanpak. Het uitgangspunt van het Jongerenloket is kijken naar wat wél kan. Gedurende 4 weken werkt de jongere aan het plan van aanpak. Tijdens dit proces heeft hij of zij één vast contactpersoon.

Kwetsbare jongeren

Niet alle jongeren die hulp nodig hebben, zullen hulp vragen of zoeken. Daarom zoekt het Jongerenloket ook zelf contact met jongeren. Met name die jongeren die nu geen werk hebben, geen opleiding volgen en geen uitkering ontvangen, maar ook geen inkomen hebben om zelfstandig te kunnen leven, worden benaderd.

De Ronde Venen

In de pilot 'Integrale aanpak kwetsbare jongeren' is afgesproken om een casusregisseur in te zetten die de verbindende schakel is tussen onderwijs, het kernteam, Werkcentrum en het RBL. Deze regisseur begeleidt zelf jongeren of zorgt dat een samenwerkingspartner dit doet. Tevens denkt de casusregisseur mee met de jongeren hoe zij deel kunnen blijven nemen aan het onderwijs en/of de arbeidsmarkt. Afgelopen schooljaar 2018/19 is dit project verder uitgerold. Het onderwerp 'kwetsbare jongeren' wordt 'integraal' opgepakt door het kernteam, RBL en klantmanagers van het werkcentrum. Er wordt samen opgetrokken en waar nodig wordt maatwerk toegepast. Indien de problematiek complex is dan proberen de partijen eerst te stabiliseren, voordat er een traject richting onderwijs en/of werk/dagbesteding ingezet wordt. Het directe netwerk van de jongeren kan hierbij betrokken worden.

⁴ Ferm Werk is voor onze gemeenten Woerden, Oudewater en Montfoort verantwoordelijk voor de gemeentelijke taken op het gebied van participatie, werk & inkomen. Voor jongeren in een kwetsbare positie bestaat het programma Werkfit. In dit programma staat leren in de praktijk centraal. Jongeren leren werknemersvaardigheden binnen een leerbedrijf met als doel uitstroom naar zo regulier mogelijk (betaald) werk.

Cijfers leerplicht schooljaar 2018/19

De Ronde Venen

Totaal aantal leerplichtige leerlingen (1 januari 2019): 6.525

Behandelde casussen totaal						
Soort onderwijs	Dossiers zonder (wettelijk) verzuim	Verzuim	Vrijstellingen	Extra verlof	Absoluut verzuim	Totaal
bo	40	30	8	0	2	80
vo	106	100	4	0	2	212
mbo	27	81	3	0	2	113
(v)so	33	19	0	0	0	52
Totaal	206	230	15	0	6	457

Verzuim (zie bovenstaande tabel) uitgesplitst naar soort			
Soort onderwijs	Signaal/spijbelen	Te laat komen	Luxe
bo	6	0	24
vo	87	6	7
mbo	80	0	1
(v)so	19	0	0
Totaal	192	6	32

Verzoeken om bemiddeling/advies/informatie	
Soort onderwijs	Aantal
bo	32
vo	48
mbo	16
(v)so	30
Totaal	126

Toekenningen voor vrijstelling per wetsartikel	
Laatste leerplichtige jaar alvorens leerwerktraject (Art. 3b)	0
Psychische/lichamelijke ongeschiktheid (Art. 5a)	6
Bezwaren tegen richting onderwijs (Art. 5b)	3
Onderwijs in het buitenland (Art. 5c)	3
Gewichtige omstandigheden (Art. 11g)	0
Kwalificatieplichtige leerling geniet voldoende ander onderwijs (Art. 15)	3
Alternatief onderwijs programma (16/17-jarigen)	18

Meldingen verwijdering	
	Aantal
Verwijdering	0

Waarschuwingen/strafmaatregelen					
Soort onderwijs	HALT-straf	PV luxe	PV signaal	PV absoluut	Waarschuwingsbrief/ gesprek
bo	0	5	0	0	17
vo	3	0	3	0	73
mbo	0	0	5	0	40
(v)so	2	0	2	0	8
Totaal	5	5	10	0	138

Cijfers leerplicht schooljaar 2018/19

Montfoort

Totaal aantal leerplichtige leerlingen (1 januari 2019): 2.395

Behandelde casussen totaal						
Soort onderwijs	Dossiers zonder (wettelijk) verzuim	Verzuim	Vrijstellingen	Extra verlof	Absoluut verzuim	Totaal
bo	7	6	1	0	0	14
vo	19	16	0	0	0	35
mbo	15	13	0	0	0	28
(v)so	3	4	2	0	0	9
Totaal	44	39	3	0	0	86

Verzuim (zie bovenstaande tabel) uitgesplitst naar soort			
Soort onderwijs	Signaal/spijbelen	Te laat komen	Luxe
bo	1	0	5
vo	15	1	0
mbo	12	0	1
(v)so	2	1	1
Totaal	30	2	7

Verzoeken om bemiddeling/advies/informatie	
Soort onderwijs	Aantal
bo	5
vo	12
mbo	11
(v)so	3
Totaal	31

Toekenningen voor vrijstelling per wetsartikel	
Laatste leerplichtige jaar alvorens leerwerktraject (Art. 3b)	0
Psychische/lichamelijke ongeschiktheid (Art. 5a)	3
Bezwaren tegen richting onderwijs (Art. 5b)	0
Onderwijs in het buitenland (Art. 5c)	0
Gewichtige omstandigheden (Art. 11g)	0
Kwalificatieplichtige leerling geniet voldoende ander onderwijs (Art. 15)	0
Alternatief onderwijs programma (16/17-jarigen)	3

Meldingen verwijdering	
	Aantal
Verwijdering	0

Waarschuwingen/strafmaatregelen					
Soort onderwijs	HALT-straf	PV luxe	PV signaal	PV absoluut	Waarschuwingsbrief/ gesprek
bo	0	0	0	0	5
vo	1	0	1	0	8
mbo	0	0	0	0	4
(v)so	0	0	0	0	4
Totaal	1	0	1	0	21

Cijfers leerplicht schooljaar 2018/19

Oudewater

Totaal aantal leerplichtige leerlingen (1 januari 2019): 1.602

Behandelde casussen totaal						
Soort onderwijs	Dossiers zonder (wettelijk) verzuim	Verzuim	Vrijstellingen	Extra verlof	Absoluut verzuim	Totaal
bo	3	11	12	0	0	26
vo	13	24	2	1	0	40
mbo	6	11	0	0	0	17
(v)so	7	9	0	0	0	16
Totaal	29	55	14	1	0	99

Verzuim (zie bovenstaande tabel) uitgesplitst naar soort

Soort onderwijs	Signaal/spijbelen	Te laat komen	Luxe
bo	5	0	6
vo	19	3	2
mbo	11	0	0
(v)so	9	0	0
Totaal	44	3	8

Verzoeken om bemiddeling/advies/informatie

Soort onderwijs	Aantal
bo	3
vo	10
mbo	3
(v)so	7
Totaal	23

Toekenningen voor vrijstelling per wetsartikel

Laatste leerplichtige jaar alvorens leerwerktraject (Art. 3b)	0
Psychische/lichamelijke ongeschiktheid (Art. 5a)	0
Bezwaren tegen richting onderwijs (Art. 5b)	9
Onderwijs in het buitenland (Art. 5c)	5
Gewichtige omstandigheden (Art. 11g)	1
Kwalificatieplichtige leerling geniet voldoende ander onderwijs (Art. 15)	0
Alternatief onderwijs programma (16/17-jarigen)	3

Meldingen verwijdering

Aantal	
Verwijdering	0

Waarschuwingen/strafmaatregelen

Soort onderwijs	HALT-straf	PV luxe	PV signaal	PV absoluut	Waarschuwingsbrief/gesprek
bo	0	1	0	0	0
vo	1	1	0	0	14
mbo	0	0	0	0	7
(v)so	0	0	1	0	7
Totaal	1	2	1	0	28

Cijfers leerplicht schooljaar 2018/19

Stichtse Vecht

Totaal aantal leerplichtige leerlingen (1 januari 2019): 9.940

Behandelde casussen totaal						
Soort onderwijs	Dossiers zonder (wettelijk) verzuim	Verzuim	Vrijstellingen	Extra verlof	Absoluut verzuim	Totaal
bo	57	48	7	0	0	112
vo	65	82	6	0	0	153
mbo	40	98	5	0	1	144
(v)so	38	37	5	0	0	80
Totaal	200	265	23	0	1	489

Verzuim (zie bovenstaande tabel) uitgesplitst naar soort

Soort onderwijs	Signaal/spijbelen	Te laat komen	Luxe
bo	2	0	46
vo	75	4	3
mbo	96	0	2
(v)so	32	1	4
Totaal	205	5	55

Verzoeken om bemiddeling/advies/informatie

Soort onderwijs	Aantal
bo	25
vo	38
mbo	12
(v)so	33
Totaal	108

Toekenningen voor vrijstelling per wetsartikel

Laatste leerplichtige jaar alvorens leerwerktraject (Art. 3b)	0
Psychische/lichamelijke ongeschiktheid (Art. 5a)	6
Bezwaren tegen richting onderwijs (Art. 5b)	2
Onderwijs in het buitenland (Art. 5c)	10
Gewichtige omstandigheden (Art. 11g)	0
Kwalificatieplichtige leerling geniet voldoende ander onderwijs (Art. 15)	5
Alternatief onderwijs programma (16/17-jarigen)	24

Meldingen verwijdering

Aantal	
Verwijdering	0

Waarschuwingen/strafmaatregelen

Soort onderwijs	HALT-straf	PV luxe	PV signaal	PV absoluut	Waarschuwingsbrief/gesprek
bo	0	11	0	0	33
vo	3	1	5	0	51
mbo	0	0	2	0	40
(v)so	0	3	0	0	20
Totaal	3	15	7	0	144

Cijfers leerplicht schooljaar 2018/19

Woerden

Totaal aantal leerplichtige leerlingen (1 januari 2019): 8.719

Behandelde casussen totaal						
Soort onderwijs	Dossiers zonder (wettelijk) verzuim	Verzuim	Vrijstellingen	Extra verlof	Absoluut verzuim	Totaal
bo	53	19	8	2	2	84
vo	100	55	3	0	0	158
mbo	33	54	6	0	0	93
(v)so	45	23	4	0	0	72
Totaal	231	151	21	2	2	407

Verzuim (zie bovenstaande tabel) uitgesplitst naar soort

Soort onderwijs	Signaal/spijbelen	Te laat komen	Luxe
bo	2	1	16
vo	53	1	1
mbo	54	0	0
(v)so	19	4	0
Totaal	128	6	17

Verzoeken om bemiddeling/advies/informatie

Soort onderwijs	Aantal
bo	28
vo	65
mbo	40
(v)so	45
Totaal	178

Toekenningen voor vrijstelling per wetsartikel

Laatste leerplichtige jaar alvorens leerwerktraject (Art. 3b)	0
Psychische/lichamelijke ongeschiktheid (Art. 5a)	7
Bezwaren tegen richting onderwijs (Art. 5b)	3
Onderwijs in het buitenland (Art. 5c)	5
Gewichtige omstandigheden (Art. 11g)	2
Kwalificatieplichtige leerling geniet voldoende ander onderwijs (Art. 15)	6
Alternatief onderwijs programma (16/17-jarigen)	9

Meldingen verwijdering

Aantal	
Verwijdering	0

Waarschuwingen/strafmaatregelen

Soort onderwijs	HALT-straf	PV luxe	PV signaal	PV absoluut	Waarschuwingbrief/gesprek
bo	0	4	0	0	10
vo	3	0	1	0	32
mbo	2	0	3	0	28
(v)so	0	0	0	0	16
Totaal	5	4	4	0	86

Afkortingen

AVG	algemene verordening gegevensbescherming
BO	basisonderwijs
DUO	dienst uitvoering onderwijs
GGD	gemeentelijke gezondheidsdienst
HALT	Het ALternatief
HAVO	hoger algemeen voortgezet onderwijs
MAS	methodische aanpak schoolverzuim
MBO	middelbaar beroepsonderwijs
OCW	ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschap
PO	primair onderwijs
PV	proces verbaal
RBL	regionaal bureau leerplicht
RMC	regionale meld- en coördinatiefunctie
SUWI	structuur uitvoering werk en inkomen
SWV VO RUW	samenwerkingsverband voortgezet onderwijs regio Utrecht West
VMBO	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
VO	voortgezet onderwijs
(V)SO	(voortgezet) speciaal onderwijs
VSV	voortijdig schoolverlaten
VWO	voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
Wajong	wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten

*Samen werken aan
jouw toekomst.*

Ontwerp: De Vormgevers
Fotografie: Pagina 2 door
Liesbeth Dinnissen Fotografie

RBL Utrecht Noordwest

Blekerijlaan 14
3447 GR Woerden
Postbus 45
3440 AA Woerden

T (0348) 428 780
E rblutrechtnoordwest@woerden.nl
www.rblutrechtnoordwest.nl